

épület) D-i falát, és a K-i sarokrízalitját vizsgáltuk. A D-i fal középső részén megtaláltuk az épület bejáratát, amely kétszárnyú lehetett. A K-i saroktorony mérete megegyezik a 2010-ben feltárt Ny-i toronyéval, azonban az alapfalai jobb megtartásúak. Az alapozás fölött 2-3 sor bazaltkőből rakott fal emelkedik ki a járószintből. A falat ezen a szinten habarccsal vízszintesre húzták. Az épület további részeit égettetlen agyagtégglából vagy vályogtégglából építhették. Erre az utal, hogy az épület környékén nagyon kevés volt a falakhoz köthető omladék. A két torony tetejét *tegula* és *imbrex* fedte. Erre a toronyok mellett talált nagy mennyiség *tegula*- és *imbrex*töredék utal. Ezek közül több kiegészíthető darab is volt. Az épület méretei így kiszkerkeszthetők. Hossza: 13,90 m, szélessége az É-i oldalon: 9,07 m, szélessége a D-i oldalon 16,0 m. *(Az illusztrációt lásd a 12. oldalon!)* Két további szondával tisztáztuk a K-i épület kiterjedését is (2. kőépület). Az egyik, a 2010/X kutatóárokra merőleges,

Badacsonytomaj, Pap-rét. Római bronzkőrkörző

közel K–Ny irányú szondával megtaláltuk a villa K-i és Ny-i falát. Mindkét fal építési stílusa megegyezik a 2010-ben talált falakéval, azaz szárazon rakott bazaltfal. A falak mellett talált omladék alapján a falaknak nemcsak az alapozása és a lábazata, hanem a felmenő része is bazaltból épült. Egy másik, közel négyzet alakú kutatószelvényrel az épület belső osztófalának és a villa Ny-i falának találkozását vizsgáltuk meg. *(Az illusztrációt lásd a 12. oldalon!)* Az épület D-i helyiségében

egy újabb bronzolvasztó kemencét tártunk fel. A gödörben egy bronzból készült körző került elő. *(Az illusztrációt lásd alább!)* A 2010-ben feltárt bronzolvasztó kemence és a helyiségben talált bronztárgyak, olvasztási maradványok alapján feltételezhető, hogy ez az épület egy bronzműves műhely lehetett. A kutatószondák alapján meg tudtuk határozni az épület kiterjedését. Az épület hossza: 21,2 m, szélessége 13,2 m.

A próbafeltárási szakaszt 2011. július 1-jén befejeztük. Eredményei alapján kijelenthető, hogy a lelőhelyen 4 régészeti korszak jelenségei vannak jelen. A középső bronzkori dunántúli mészbetétes kerámia kultúrája települési jelenségeit és sírjait tártuk fel. A római korban, a 4. század első felében létesült villagazdaság 2 kőépületének részleteit tisztáztuk, de a korábbi földmunkák alapján feltételezünk egy harmadik épületet is, a feltárt épületektől D-re. A villát nagy valószínűséggel a 4. sz. végén a lakói elhagyták.

A 9. században létrejött településnek egy műhelykörzetét tártuk fel, annak kemencéivel, és a hozzá kapcsolódó kúttal, vermekkel. Lakóépület nem került elő.

Az Árpád-korból származik, a 2010-ben feltárt 2 épületen és 1 kőalapozású kemencén kívül, 1 sütőkemence és 2, 2011-ben feltárt félig földbe mélyített ház a feltárási középső és D-i részéről.

Munkatársak: Redő Ferenc, Szvath Márton régészek; Bek Tamás, Faiszt Szabina, Binder Hajnalka régésztechnikusok. Geodéziai felmérés: Földi Áron és Kovács Zoltán

EKE ISTVÁN

10. Baja, Homokváros (KÖH 78201)

(Bács-Kiskun megye) B

2011. július 21-én helyszíni egyeztetésen vettem részt a “Baja I.-Homok” bányatelken tervezett homokbánya leendő próbafeltárási munkálataihoz kapcsolódóan. Közvetlen a bányatelek szomszédságában, egy munkagép területrendezést végzett, egy frissen elbányászott homokdomb aljában. A bolygatott domb bejárása során több kézzel formált bronzkori kerámia töredéke került elő, illetve a domb oldalában helyenként meg lehetett figyelni a korabeli kultúrrejteget, azonban konkrét objektum nyomát nem észleltük az eső áztatta partoldalban. A munkát végző egyénnek jeleztem, hogy a területen a további munkavégzést szüneteltesse, illetőleg kiderült, hogy a Bajai Kommunális és Szolgáltató Nonprofit Kft. végez itt tereprende-zést, a szomszédos lakópark bővítéséhez szükséges telkeket előkészítve. A további munkavégzés előtt feltétlenül indokolt a dombon található bronzkori településnyomok lehatárolása, illetőleg megelőző feltárása.

Sz. WILHELM GÁBOR

11. Balassagyarmat, Kincsem-pusztá (KÖH 78937)

(Nógrád megye) Kö?, Kú?

A Szlovák–magyar gázvezeték Nógrád megyei szakaszának régészeti terepbejárására 2011. október 25–28. között, valamint november 29-én került sor. A teljes nyomvonal hosszát bejár-

tuk, azonban régészeti megfigyelést csupán a nyomvonal egyes szakaszain tudtunk végezni. Két korábban ismert régészeti lelőhelyet újra azonosítottunk, valamint 13 új lelőhelyet regisztráltunk. Régészeti érdekű területként 9 helyszínt jelöltünk meg.

Balassagyarmattól D-re mintegy 3 km-re, a Balassagyarmatot Csesztvével összekötő műút K-i oldalán, a műútból 250 m-re K-re, a Kincsem-pusztá elnevezésű településrésztől közvetlenül ÉK-re található a lelőhely. Részben szántott, részben kukoricával fedett volt, közepes látási viszonyokat nyújtott. Korongolt (középkori?, kora újkori?) kerámiát, valamint kevés paticsot gyűjtöttünk.

Munkatárs: Zandler Krisztián.

GUBA SZILVIA

12. Balatonendréd határa (Somogy megye) U, B, LT, Ú?, I

A Balatonendréd–Lulla összekötő, 65137 jelű út építését megelőzően az alábbi feltárásokra került sor a település határában.

Magyar Tenger Tsz. 2. (KÖH 81091): Az egykori Magyar Tenger Tsz. gazdasági épületeitől K-re került elő szakfelügyelet közben a lelőhely. A humuszos réteget megbolygatták, ekkor került elő a 2 urna maradványa. Az SMMI dolgozói 2011. szeptember 29–30-án leletmentést végeztek. Az urnamezős kultúrához tartozó urnasírok darabjai csaknem a felszínen voltak, a gép szétszedte az urnákat, a hamvak egy részét is kiszedte. A K-ebből lévő sírtól nem messze egy bronzborotva volt, valószínűleg a sírhoz tartozott. Az urna alsó részének töredékei maradtak meg csak *in situ*, benne a hamvak maradványaival. A sírből egy bronztű került elő. A Ny-abra lévő sírből csak az urna gömbölyded alja maradt meg a helyén, igaz, törött állapotban. A sírből bronztöredékek kerültek elő. A sírok közelében egyéb objektumra utaló jelenséget nem találtunk.

Munkatársak: Honti Szilvia régész, Nyári Zsolt ásatási technikus.

SIPOS CARMEN

Tekeres-dűlő Kelet (KÖH 47006, összekötő út 8. lh.):

A lelőhely a településtől ÉK-re fekszik, egy kisebb domb oldalában, egy É–D-i irányú vízfolyás mély völgyének Ny-i lejtőjén. A lelőhely a lejtő legmagasabb pontjától egészen a vízfolyásig tart. A mélyebb részeken a sárga agyagos altalaj több helyen vöröses hordalékkal keveredik. Az altalaj foltokban nagy mennyiségű víz által koptatott löszkonkréciót (löszbabát) tartalmazott. A 2010-ben megkezdett feltárást⁵ az MNM NÖK munkatársai az SMMI megbízásából, 2011. augusztus 15–31. között fejezték be.

A 2011-es ásatási szezonban a *késő bronzkor (urnamezős kultúra)* időszakából 4 nagy méretű, többszátatú, szabálytalan alakú gödör került elő. Ezekből nagymennyiségű állatsont és jellegtelen, durva soványítású, vastag falú házikerámia töredék került elő.

A gödröktől K-re 2, egymással párhuzamos, É–D-i irányú árkot tártunk fel. A K-ebből lévő 2 rövid, K–Ny-i irányú árok metszette. Ugyanez az árok egy nagy méretű hamuszórtot keresztezett, amelyből tavaly a humuszolás során római kori pénzérme került elő. A hamuszórt alatt egy nagy méretű kerek kemence és a hozzá tartozó munkagödör került elő. A leletanyag alapján *kelta kor*nak határozott meg. A kemence tüzelőfelülete erősen átégett vörös agyagból és kerámiatöredékekből állt. A terület DNy-i sarkában egy további nagy méretű, kerek kelta kemence került elő. Ennek tüzelőfelülete is vastagon ki volt égve, de kerámiát nem tartalmazott. A munkagödör kemencétől K-re egy nagy méretű folt rajzolódott ki. Ennek bontása során 4, 4×2 illetve 3×2 m-es, döngölt szürke földpadlós, 2 cölöphelyes (ágafás szelemenés tetőszerkezetű) kelta veremház került elő. A házakból nagymennyiségű szürke, grafitos, korongolt, duzzadt, vagy kihajló peremű edénytöredék mellett, egy emberalakos, tojásfüzérrel díszített *terra sigillata* töredék, sertécsontok (sok agyartöredék) és 3 vastárgy (1 ép, nyéltüskés lándzsahegy, 1 ép, egyélű, aszimmetrikus pengéjű tör, 1 sárkányfejes törmarkolat) került elő. A terület ÉK-i sarkában egy újabb kör alakú kemence és munkagödör került elő. A kemence vörösre égett agyag tüzelőfelülete alatt a teljes felülete kerámiával volt kirakva. A kemencéhez tartozó munkagödörből egy vastárgy (egyélű nyéltüskés, szimmetrikus pengéjű tör), és egy állatalakos tojásfüzérrel díszített *terra sigillata* töredék került elő. A munkagödör alján több rétegben a kemencéből kikerült hamuréteg volt. A munkagödör alját jelentő 10–13 cm vastag sárga agyag tapasztás alól egy korábbi gödör került elő. Ebben szintén szürke színű korongolt kelta kerámiát találtunk. A kelta objektumok között 9 kis méretű kerek vagy ovális alakú, sekély késő bronzkori gödör került elő. Funkciójukra biztos adatot nem találtunk, mindegyik homogén betöltésű volt és tekintélyes mennyiségű kerámiatöredéket tartalmazott. Valószínű, hogy egyszeri alkalommal használt hulladékgyűjtő lehettek.

Tekeres-dűlő Nyugat (KÖH 47007, összekötő út 9. lh.):

A lelőhely a településtől ÉK-re fekszik, egy kisebb domb oldalában, egy É–D-i irányú vízfolyás mély völgyének Ny-i lejtőjén. 2010. augusztus 18. és december 6. között szondázó ásatást végeztünk, amit 2011. augusztus 24–25-én, az SMMI megbízásából befejeztünk be.

A szondázás során, a hatástanulmányban megjelölt lelőhelyterületen csak szórvány réz- vagy bronzkori kerámiát és egy sötétsárga radiolarit magkövet találtunk. A DK-i irányban nyitott újabb szondaárkokban került elő 3 telepjelenség. A sekély, szabálytalan kör alakú gödör feltárása során nagy mennyiségű késő bronzkori telepkerámia (behúzott, turbántekercses peremű, kis méretű tálak, hosszúkás fogóbütyökkel ellátott fazekak, kónikus testű, *anza lunátás* fülű kis bögrék) került elő. A gödör mellett egy lelet nélküli, keskeny, V metszetű árok részletét tártuk fel. A kör alakú kemence belsejében nagy mennyiségű meszet, állatsontokat és újkori kerámiatöredékeket találtunk.

Munkatársak: Voicsek Vanda, Sipos Carmen; Bányász Diána, Domján Anita, Pelikán Márk.

FÜKÖH DÁNIEL

⁵ RKM 2010, 172.